

Бахвалова А. В.,

*асистентка кафедри загальної психології, факультету психології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Науковий керівник: Юрчинська Г. К.,

кандидат психологічних наук,

*доцент кафедри загальної психології, факультету психології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ЗВ'ЯЗОК САМООЦІНКИ ТА ОБ'ЄКТИВНИХ ФАКТОРІВ

Анотація. Подане дослідження присвячено перевірці гіпотези про відсутність зв'язків між самооцінкою та об'єктивними факторами. У результаті було виявлено, що як загальна, так і професійна самооцінка мають значущі кореляційні зв'язки із об'єктивними факторами, зокрема, із рівнем доходів.

Ключові слова: професійна самооцінка, загальна самооцінка, журналісти, рівень доходів.

Bakhvalova A. The relationship between self-esteem and objective factors

Summary. The presented study is dedicated to researching the hypothesis that there is no relationship between self-esteem and objective factors. As a result, it was found that both general and professional self-esteem have significant correlations with objective factors, in particular, with the income level.

Key words: professional self-esteem, general self-esteem, journalists, income level.

Один з відомих американських дослідників проблеми самооцінки, Дж. Браун, зазначив, що «самооцінка практично не корелює із жодною об'єктивною змінною в житті. Люди, які є розумними, красивими, популярними тощо, мають не вищу самооцінку, ніж ті, кому бракує цих якостей» [2, с.6]. Те саме стосується і протилежної ситуації, а саме соціально незахищених груп, меншинств, людей із певними вадами, судимостями тощо: їх самооцінка не є нижчою, ніж у представників об'єктивно більш благополучних груп.

Водночас є різні види самооцінки, які передбачають наявність різних Я-образів: актуального, минулого, теперішнього, а також образи Я відповідно до різних сфер життя. Однією із найпопулярніших для дослідження є такий вид самооцінки як професійна самооцінка. Зокрема, саме від неї залежить успішність суб'єкта діяльності, отже професійна

самооцінка все ж таки корелює із певними об'єктивними факторами [3]. Звідси виникає питання: як узгоджуються висновки Дж. Брауна із результатами подібних досліджень? Чи дійсно об'єктивні змінні, що корелюють із професійною самооцінкою, водночас ніяк не будуть пов'язані із загальною самооцінкою особистості?

Для відповіді на це питання скористаємося даними проведеного емпіричного дослідження. Загальна вибірка становила 110 осіб – професійні журналісти, середнім віком 31 рік. У ході аналізу використовувалися результати за наступними методиками: Шістнадцятифакторний опитувальник Кеттелла, методика дослідження професіоналізму журналіста Л.А. Закірзянкової, методика дослідження професійно важливих якостей журналіста А.В. Бахвалової, методика «Мотивація до кар'єри» А. Ное, Р. Ное, Д. Баххубер, методика «Інтегральна задоволеність працею» Н. Фетискіна.

Загальна самооцінка встановлювалася відповідно до шкали MD Шістнадцятифакторного опитувальника Кеттелла, а професійна – на основі показників чотирьох інших вищезгаданих методик (більш детальна інформація щодо утворення інтегрального показника професійної самооцінки подана у відповідній статті [3]).

Крім того, об'єктивні фактори успішності журналіста досліджувалися за допомогою методу анкетування, що на етапі обробки даних передбачало трансформацію отриманих результатів у порядкові шкали відповідно до міри згоди із поданими твердженнями. Зокрема, для професії журналіста були виокремлені наступні об'єктивні фактори, що відображають досягнення: професійні відзнаки та нагороди, величина аудиторії, економічний фактор (заробіток), отримання журналістом запитів на матеріали від ЗМІ, публікації у відомих іноземних ЗМІ, взаємодія із аудиторією, тобто одержання відгуків від неї щодо власних матеріалів.

У таблиці 1 подані результати кореляційного аналізу між загальною самооцінкою (шкала MD) та виокремленими об'єктивними факторами (коефіцієнт Спірмена, двосторонній).

Таблиця 1

Кореляційні зв'язки між загальною самооцінкою та об'єктивними факторами

	Сила кореляції	p-рівень
Рівень доходів	,283	,003
Нагороди	,145	,137
Об'єм аудиторії	,107	,272
Відгуки аудиторії	,072	,463
Запити від ЗМІ	-,051	,601
Публікації у іноземних ЗМІ	-,095	,329

Як результат, значимою виявилася лише одна кореляція: між самооцінкою та рівнем доходів. Отже, кореляційний зв'язок, нехай і слабкої сили, між самооцінкою та одним зі згаданих об'єктивних факторів, все ж, наявний. Цей зв'язок має цілком логічне підґрунтя, якщо згадати основну формулу самооцінки: «Самооцінка = успіх розділений на рівень домагань» або «Самооцінка – це досягнення поділені на очікування» [1]. А рівень заробітку є одним із найочевидніших показників досягнень, принаймні якщо говорити про загальноприйнятий стереотип успішної людини.

Наступним етапом є встановлення кореляційних зв'язків між тими самими об'єктивними факторами та професійною самооцінкою досліджуваних (табл. 2).

Таблиця 2

Кореляційні зв'язки між професійною самооцінкою та об'єктивними факторами

	Сила кореляції	p-рівень
Рівень доходів	,385	,000
Нагороди	,099	,313
Об'єм аудиторії	,194	,046
Відгуки аудиторії	,322	,001
Запити від ЗМІ	,052	,597
Публікації у іноземних ЗМІ	,055	,573

Професійна самооцінка має значущі зв'язки з більшою кількістю факторів, однак найсильніший із них, знову ж таки, із рівнем доходів; на другому місці за силою – із відгуками аудиторії, на третьому – із об'ємом аудиторії. Підкреслимо, що усі зв'язки є позитивними: збільшення доходів, кількості відгуків та об'єму аудиторії пов'язане із ростом професійної самооцінки. Не торкаючись питання причинно-наслідкових зв'язків можемо сказати, що як у загальної, так і у професійної самооцінки є значущі зв'язки із об'єктивними факторами.

Наостанок підкреслимо зв'язки між двома основними змінними цього дослідження: кореляція між загальною та професійною самооцінкою становить 0,326, $p < 0,01$ (коефіцієнт Пірсона, двосторонній). Тобто професійна самооцінка може виступати різновидом загальної та її частиною, однак не є тотожною їй.

Який висновок ми можемо зробити? Чи вступають отримані результати у протиріччя із висновками Дж. Брауна? Повертаючись до цитати американського дослідника відзначимо, що він говорив про ті характеристики, які є частиною особистості людини (її вигляд, індивідуально-психологічні властивості тощо), а ми, у свою чергу, розглядали ті, що є еквівалентом її досягнень. Оскільки самооцінка як

феномен тісно пов'язана з успіхом та досягненнями, то її кореляції із об'єктивним вираженням успішності (об'єктивними факторами) є цілком обґрунтованими і, на нашу думку, не суперечать висновкам Дж. Брауна.

У перспективі – встановлення опосередковуючих ланок між виявленими кореляційними зв'язками; зокрема, такими ланками можуть виступати індивідуально-психологічні властивості суб'єкта праці.

Список використаних джерел:

1. Alpay E. Self-concept and self-esteem. *Technology, and Medicine*. 2000. 7 (2), p. 1-5.
2. Brown J. D., Marshall M. A. Self-esteem: It's not what you think. Unpublished manuscript. Seattle. 2002.
3. Бахвалова А.В. Зв'язок між професійною самооцінкою журналістів та їх успішністю. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2021. Том 32 (71), №5. С. 45-50.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-286-2-15>

Дробот О. В.,

*доктор психологічних наук, доцент,
професор кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

Бекіров І. Е.,

*магістрант кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ СВІТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Анотація. У тезах розглядається проблема формування ціннісно-сміслової сфери особистості у постіндустріальному світі, парадигмі постмодерну та глобалізації. Проводиться теоретичний аналіз досліджень сенсів, цінностей як складових цієї сфери, існуючих концепцій формування особистості у сьогодиншньому інформаційному просторі, безпеки векторів розвитку.